

СПОЖИВЧА ОСВІТА В УКРАЇНІ

Україна реформує системи захисту прав споживачів у контексті євроінтеграційного розвитку нашої країни. Одним із напрямків реалізації цього завдання є формування національної споживчої політики. Її об'єктивація тісно пов'язана із впровадженням в життя цінностей і норм громадянського суспільства. В системі відносин споживач-продавець-виробник спочатку постає проблема забезпечення соціальної справедливості, оскільки її учасники перебувають не в рівних умовах.

В Європі є усталеним уявлення про споживчу освіту, у якій й би формі вона не функціонувала (будь то брошури або сайти з порадами та рекомендаціями як і що купувати), є одним з найбільш корисних і ефективних інструментів для споживачів, оскільки має на меті захист прав, забезпечення безпеки, зростання знань і розвиток умінь. Споживчу освіту дозволяє формувати у людини здатність до усвідомленого вільним вибором, який є джерелом життєвої сили ринкової економіки, відіграє чи не ключову роль у визначенні цін на товари і послуги та їх затребуваності покупцями. Чим краще інформовані і підготовлені споживачі, тим більшою мірою їх вибір зможе відобразити індивідуальні переваги і задовольнити потреби.

У розвинених країнах світу функцію здійснення споживчої освіти здебільшого покладено на громадські організації, які займаються інформаційно-просвітницькою діяльністю щодо огляду споживчого ринку та надають консультаційні поради споживачам у цій сфері.

В Україні також створено систему недержавних органів, покликаних здійснювати захист прав і законних інтересів споживачів, що базується на тих же принципах, що і подібні системи в інших країнах, а також враховує і використовує їхній досвід.

У 2006 р. за ініціативою Європейського Союзу та Програми розвитку ООН було започатковано проект «Спільнота споживачів та громадські об'єднання», який працює у чотирьох взаємопов'язаних напрямках: 1) поширення в Україні європейського досвіду та практик захисту споживачів; 2) незалежного тестування та інформування про безпеку товарів та послуг; 3) покращення доступу до споживчої інформації; 4) розвиток споживчої освіти; сприяння розвитку механізмів реалізації прав споживачів. До основних завдань споживчої освіти в Україні віднесено: сприяння розбудові громадянського суспільства; підвищення рівня спожив-

чої компетентності школярів; організацію цілісної системи споживчого навчання та виховання; формування вміння робити свідомий вибір якісних товарів та послуг; сприяти доступу учнів до інформації, яка необхідна для здійснення раціонального вибору відповідно до індивідуальних потреб; вироблення норм толерантної поведінки; формування навичок оформлення ділових паперів, пов'язаних із захистом прав споживачів; розвиток громадської та споживчої ерудиції; формування вміння узгоджувати власні дії з інтересами громади [1].

Указом Президента України від 14 листопада 2017 р. в Україні започатковано загальнонаціональний правопросвітницький проєкт «Я маю право!», спрямований на формування у суспільстві правової культури та правової свідомості, а також сприянню підвищенню рівня знань та поінформованості громадян щодо реалізації та захисту своїх прав [2].

У 2017 р. в Україні було затверджено Концепцію державної політики у сфері захисту прав споживачів на період до 2020 р. Для реалізації заходів, передбачених цим документом, залучаються багато суб'єктів, у тому числі громадські організації. До основних завдань цього документу віднесено створення умов для впровадження та розвитку споживчої освіти всіх рівнів, підвищення рівня споживчої грамотності [3].

Отже, право споживачів на освіту у сфері захисту прав споживачів — одне з головних прав споживача. Воно належить будь-якій людині, незалежно від наявності у неї статусу споживача, оскільки ґрунтується на прямій дії закону. Воно забезпечується за допомогою включення відповідних вимог у державні освітні стандарти, у загальноосвітні та професійні програми, а також за допомогою організації системи інформування споживачів про їх права та про необхідні дії щодо їх захисту. В цілому споживча освіта сприяє функціонуванню ринкової економіки, надаючи корисну інформацію для споживачів і стимулюючи конкуренцію між постачальниками товарів і послуг.

Список використаної літератури:

1. Спільнота споживачів в Україні: шлях до Європи [Електронний ресурс] / Українська Гельсінська спілка з прав людини. — Режим доступу: <https://helsinki.org.ua/articles/spilnota-spozhyvachiv-v-ukrajini-shlyah-do-evropy/>
2. Про оголошення в Україні 2018 року Роком реалізації правопросвітницького проєкту «Я маю право!»: Указ Президента України від 14 листопада 2017 р. № 361/2017 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361/2017>
3. Концепція державної політики у сфері захисту прав споживачів на період до 2020 р.: розпорядження Кабінету Міністрів України від 29 березня 2017 р. № 217-р [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249869713>